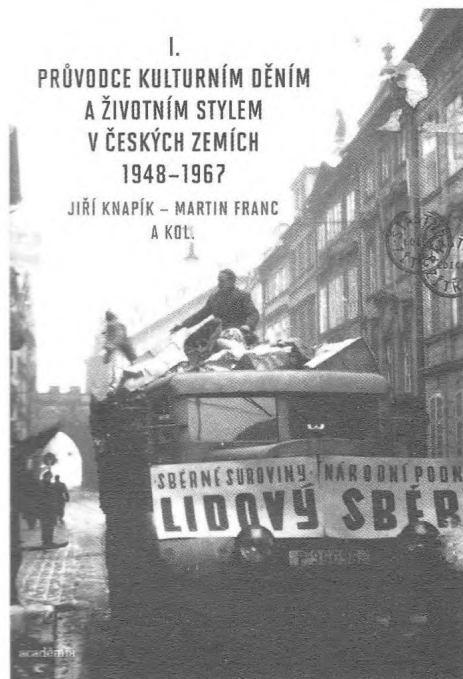

Encyklopedie kulturních dějin raného socialismu: osvícenství s lidskou tváří

Ondřej Daniel

Jistě jste si při svém bloumání v knihkupectví všimli dvoudílné encyklopedie s nápadným hřbetem a s portrétem usmívající se socialistické pin-up girl. Jedná se o knihu Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967.

Vedle širokého konsorcia tvořeného především kulturně orientovanými historiky hned z několika akademických institucí vyzvali autoři ke spolupráci také členy celé řady spolků, kteří přispěli informacemi především z oblasti hmotné kultury. Mezi spolupracujícími dobrovolnými nadšenci je v publikaci mimo jiné jmenován Klub sběratelů kuriozit, Svaz českých hádankářů a křížovkářů, ale například i filumenista (a teď ruku na srdce, kdo ze čtenářů Lógru si toto slovo nepotřebuje vyhledat ve slovníku cizích slov?).

Bezmála třináct set stran encyklopedie přečte do poslední řádky pravděpodobně jen zlomek čtenářů. To ale u práce podobného typu nemusí být nutně na škodu. Ti čtenáři, kteří pravděpodobně hledají informace k dílčí problematice kulturních dějin, je v encyklopedii najdou. Sám jsem se při listování Průvodcem zaměřil na informace související s neformálními skupinami mládeže na území České republiky a našel jsem v ní jak řadu pro mě zcela nových informací, tak i přehledné shrnutí notoricky známých faktů.

V řadě publikací encyklopedického typu může být diskutabilní členění jednotlivých zpracovaných hesel. Obecně může být z pozice kritika otevřena otázka, zda je encyklopedie představující kulturní dějiny prvních dvaceti let státního socialismu v Československu vhodně zvoleným formátem. V Průvodci kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967 pak ale podobné kritice berou vítr z plachet sami autoři, když svůj přístup v teoreticko-metodologické úvodní části působivě obhajují. Intelektuální cvičení, které toto seřazení informací vycházejících ze široké pramenné základny znamenalo, pak odvedli na výbornou.

Pokud může být encyklopedický přístup problematický pro společenskou vědu, které často musí reflektovat celou řadu témat stojící mimo možnosti objektivistického a technicistního popisu, poradili si autoři se zpracovaným tématem se ctí a podařilo se jim do práce integrovat i celou řadu měkkých dat typu představ, snů a tužeb, která bývají jindy neprávem opomíjena. Poměrně silnou a velmi podstatnou část práce tvoří úvodní kontextualizace, a to ve formě buď dvou poměrně přesvědčivých pokusů (Pokus o periodizaci a Pokus o charakterizaci socialistického životního stylu) nebo ve formě snahy popsat struktury podstatné pro daný kontext (Struktury řízení a institucionálního zázemí kulturního a společenského života).

Kniha je silná i pro svou explicitní reflexi metodologických otázek, kdy se snaží reflektovat určitý pohyb na škále mezi reflexí „hloupých a zlých komunistů“ dusících celou společnost prostřednictvím zglajchšaltované kultury a nekritickým přejímáním dobových termínů a témat. Je možné, že svou sílu v kramflecích čerpá encyklopedie i ve svých zahraničních inspiracích, kdy se odvolává na podobné práce reflektující kulturu Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky i kontextuálně vzdálenější ruský a britský kontext.

Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967 je silnou prací dokazující, že Grantová agentura České republiky nefinancuje pouze pofiderní práce, ale je schopná podpořit i výzkum, který se zaměřuje jak na materiální, tak i na duchovní kulturu, jak na populární, tak i na elitní kulturu, jak na formální kulturu, tak i na subkultury. Pokud budete mít v knihkupectví nebo knihovně volnou chvíli, pak si v encyklopedii s kolorovanou dobovou krasavicí na přebalu určitě zalistujte.

Autor je členem Centra pro studium populární kultury (CSPK).

Ed: Knapík, Jiří; Franc, Martin: Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948–1967. Academia, Praha 2011, 1297 stran.